

3. Островерхова Н. Чинники спонукання вчителів до вдосконалення майстерності // Завуч. – 2005. – № 28. – С. 10-11.

Кравченко С.О.

аспірант,

Полтавський університет економіки та торгівлі

СУТЬ, СТРУКТУРА ТА ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОЛОГІВ ДО ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У майбутньому все більше місце займатимуть проблеми збереження навколишнього середовища. У зв'язку із збільшенням рівня забруднення довкілля людством екологічні проблеми постануть на одне з перших місць. Відповідно, попит на професійних екологів буде підвищуватися, але й будуть збільшуватися вимоги до них, так як професія еколога стане однією з найбільш затребуваних і важливих. Тому, на сучасному рівні підготовки даних фахівців необхідно чітко та виважено окреслити коло компетенцій, якими повинен оволодіти випускник-еколог при підготовці в навчальному закладі, щоб стати високоякісним фахівцем. Навчальний процес динамічний, він постійно потребує пошуку методів та засобів для кращої підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. Зрозуміло, що для підготовки таких затребуваних в недалекому майбутньому спеціалістів-екологів, необхідно чітко зрозуміти, якими навичками повинен оволодіти випускник за час навчання, щоб гідно за їх допомогою вирішувати в подальшому виробничі питання.

З огляду на розмаїття професійних завдань, що постануть перед майбутнім екологом, можна стверджувати, що така діяльність вимагатиме відповідної підготовки. Отже, результатом підготовки майбутніх екологів до професійної діяльності є їхня готовність до її здійснення. Для чіткого розуміння суті поняття «готовність» було проведено відповідне дослідження.

У великому енциклопедичному словнику дається таке визначення поняття «*готовність*» – стан, за якого все зроблено, все готове, а поняття «*підготовка*» тлумачиться як «*діяльність*», спрямована на навчання, надання необхідних знань, «*професійна підготовка*» – як сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей, трудового досвіду й норм поведінки, які забезпечують успішність роботи з певної професії [1]. Отже, готовність є результатом підготовки, а підготовка – процесом формування готовності фахівців.

Готовність до діяльності в сучасній науковій літературі, розглядається як цілісне вираження особистості, яке містить мотиви, переконання, інтелектуальні здібності, знання, уміння і навички, налаштованість на професійну діяльність, що характеризує сформованість до виконання обраної професії. Так, у дослідженні А. Резановича готовність трактується «як внутрішня якість особистості, в якій виражено її прихильність до здійснення діяльності, а також ступінь засвоєння нею елементів, відповідного соціального досвіду та здатність використовувати цей досвід у професійній діяльності. Готовність може бути представлена єдністю елементів: мотиваційна готовність, теоретична готовність, практична готовність» [2, с. 22].

У дослідженні С. Бризгалової під готовністю розуміється цілісне особистісне динамічне утворення, придбане в результаті спеціального

навчання, яке включає у свою структуру взаємопов'язані елементи: науково-теоретичний, практичний та психологічний [3, с. 32].

Вчені М. Дьяченко та Л. Кандибович виокремили психологічний аспект готовності до діяльності. Поняття «психологічна готовність до діяльності» було введено у їх в дослідженнях з інженерної психології та психології праці. Основним аргументом для введення даного поняття стала необхідність виділення із сукупності чинників, що зумовлюють продуктивність діяльності, психологічного компонента, який за певних умов відіграє вирішальну роль в опануванні тим чи іншим видом діяльності. Автори зазначають, що готовність як передумова для виконання будь-якої діяльності є водночас і її результатом. Відповідно до змісту і конкретних завдань, які розв'язуються суб'єктом трудової діяльності, готовність поділяється на ситуативну, що детермінується відповідними психічними станами, і сталу, що відзначається стабільними властивостями особистості [4].

У структурі професійної готовності К. Дурай-Новакова розрізняє такі компоненти: мотиваційний – професійно значимі потреби, інтереси та мотиви професійної діяльності; орієнтаційно-пізнавальний – знання вимог обраної професії та уявлення про її зміст, володіння засобами вирішення професійних завдань і вміння оцінювати стан своєї професійної підготовленості; емоційно-вольовий – відповідальність за прийняття професійних рішень, самоконтроль, вміння управляти діями, які необхідні для виконання професійних обов'язків; операційно-дієвий – мобілізація та актуалізація професійних знань, умінь і навичок, адаптація до професійних вимог та умов діяльності; настановчоповедінковий – готовність до професійного виконання робочих завдань [5].

Професійна готовність є закономірним результатом спеціальної підготовки, самовизначення, освіти й самоосвіти, виховання й самовиховання. Формування готовності до екологічної діяльності охоплює кілька етапів; профорієнтація, професійний відбір, бажана довузівська біологічна підготовка, навчання в профільному вищому навчальному закладі та професійна адаптація. З даної позиції *готовність* варто розглядати як професійно значущу властивість особистості, яка забезпечить її розвиваючий перехід із системи вузівської підготовки в систему професійної діяльності та включає професійні мотиви, сукупність професійних знань, практичних умінь і навичок, досвід особистості, особистісні професійно значущі якості.

Наші попередні дослідження були присвячені виявленню необхідності формування в студентів-екологів дослідницьких умінь, як самостійного компоненту освітньо-виховного процесу в вищому навчальному закладі. Адже багаторічний досвід залучення вченими і викладачами-практиками студентів до науково-дослідницької діяльності, розробки проектів, виконання творчих робіт дозволяє створити сприятливі умови для їх самоосвіти та професійної орієнтації [6].

Актуальність залучення до дослідницької діяльності для набуття повноцінної професійної компетенції гостро постала при підготовці майбутніх екологів-бакалаврів. Можливість формування дослідницької компетенції засобами ІКТ цілком узгоджується із загальноєвропейськими тенденціями розвитку освіти, зокрема Болонської декларації, згідно якої відбувається переорієнтація національної системи освіти України на кінцевий результат, викладений у термінах компетентнісного підходу, а також формування національної системи кваліфікацій (НСК), узгодженої з європейською системою кваліфікацій (ЄСК).

Дослідницька діяльність студентів-екологів стане способом реалізації однієї з найважливіших завдань освіти – навчити самостійно мислити, знаходити і вирішувати проблеми, залучаючи для цієї мети знання з різних областей, вміння прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів рішення [7].

За нинішнього зростання потоків наукової інформації репродуктивне засвоєння студентами необхідного обсягу знань стає неможливим без інтеграції інформаційних технологій в освіту майбутніх екологів. За таких умов головним завданням професійної підготовки стає навчити майбутнього спеціаліста здобувати, обробляти та зберігати отриману інформацію, ефективно використовувати її у професійній діяльності, що потребує залучення сучасних інформаційних технологій до роботи студентів під керівництвом викладача, самостійної роботи студентів у лабораторіях, обладнаних комп'ютерами та доступом до мережі Інтернет, роботи на об'єктах майбутньої професійної діяльності під керівництвом практичних працівників.

Засвоєння інтегрованих знань, умінь і навичок, здійснене за допомогою нових інформаційних технологій, має низку переваг, а саме: «ущільнює», організовує інформацію, дає змогу виробити індивідуальну траєкторію руху та темп професійної підготовки, відкриває більші можливості одержання, переробки та використання навчальної інформації, чим поліпшує рівень підготовки студента, піднімає його на якісно новий щабель організації самостійного навчання.

І тому, вважаємо, що застосування ІКТ в навчанні майбутніх екологів повинно ґрунтуватися на застосуванні технологій навчання, виховання, наукових досліджень і управління, заснованих на використанні обчислювальної та інформаційної техніки і спеціального програмного, інформаційного та методичного забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Большой энциклопедический словарь. – 2-ое изд., перераб. и доп. – М.: Научное издательство «Большая Российская энциклопедия»; СПб.: Норинт, 2001. – 1456 с.: ил. (с. 962-963).
2. Резанович А. Е. Развитие готовности студентов вузов к организаторской деятельности: автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика проф. образ.» / А. Е. Резанович. – Магнитогорск, 2002. – 22 с.
3. Брызгалова С. И. Формирование в вузе готовности учителя к педагогическому исследованию: теория и практика / С. И. Брызгалова. – Калининград, 2004. – 312 с.
4. Дьяченко М. И. Психологические проблемы готовности к деятельности / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Мн.: Изд-во БГУ, 1976. – 176 с.
5. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности: Автореф. дис. ... д-ра пед. наук: [спец.] 13.00.01 / К. М. Дурай-Новакова – М., МГПИ им. В. И. Ленина, 1983. – 32 с.
6. Кравченко С. О. Дослідницька компетенція як необхідна складова професійності майбутнього еколога / С. О. Кравченко // «Становлення і розвиток педагогіки» (м. Івано-Франківськ, 23-24 грудня 2016 р.). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2016. – С. 87-90.
7. Кравченко С. О. Теоретичні аспекти організації формування дослідницької компетенції майбутніх екологів засобами інформаційно-комунікаційних технологій / С. О. Кравченко // «Педагогіка: традиції та інновації» (м. Запоріжжя, 17-18 лютого 2017 р.). – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. Ч. 2, с. 7-11.